

Madách Imre | Tragedija človeka

Fragmet. Poslovenila Vilko Novak in Tine Debeljak

I. prizor: V raju.

Gospod sedi na prestolu, obdan s slavo. Angelska množica na kolenih. Nadangeli stoje ob prestolu. Velik sijaj.

Angelski zbor: Slava Bógu našemu na visokosti!
Naj hvalita Ga zemlja in nebo,
ki z eno je besedo svet ustvaril
in z enim migom ga konča lahko!
On polnost je moči, lepote, znanja —
mi senca bleska, ki na nas je pal.
Hvalimo Ga za milost to neskončno,
da sled sijaja nam je daroval.
Pramisel vélika je oživela,
ustvarjena že sleherna je stvar.
Zdaj čaka On, da vse, v kar dih je dihnil,
v podnožje mu prinese vreden dar.

Gospod: Končano zdaj res veliko je delo,
počiva Stvarnik — stroj naj se vrtil!
Prej kot bo treba zob mu obnoviti,
miliijone let lahko gre krog osí.
Zavetniki svetov, na pot! Prične naj
sleherni svoj večni krogotok!
Naj vas še enkrat v vsem sijaju vidim,
prej kot mi odbrnite izpod nog!

Duhovi — zavetniki svetov, drvé mimo prestola, valeč pred seboj zvezdne krogle različne velikosti in barve, enotne in dvojne, repatice in meglenice.

Angelski zbor: Veličastna krogla-plamen,
v lastno luč zaverována,
se vali sem — in ne ve, da
zvezdam majhnim je prižgana.
Tam spet meniš: lučka medla,
pa le zvezdica je mala,
ki še milijonom bitij
svet brezmejen bo postala.
Tam podita se dve krogli,
trknita, se razbežita,
v večni borbi s ciljem enim:
da potí ne izgrešita.
Ta-le gromovito pada —

z grozo zreš iz dalje nanjo,
vendar milijonom bitij
njen objem uteši sanjo.
Zvezda, ki ljubezni svet bo,
skromno nosi luč brlečo —
skrbna roka naj jo varje
rodu zemskemu na srečo!
Tam rodijo se svetovi,
tu trohniijo že grobovi —
domišljavcu so svarilo,
a nesrečnim tolažilo.
Tam rušeča repatica
strašna je, nered izziva,
ko pa čuje glas Gospodov,
spet zravna ji pot se kriva.
Stopi sem, duh mladi, mili,
s svetom, ki se izpreminja,
ki menjavaš senco z lučjo,
bela polja zopet v sinja:
naj nebo blagosloví te!
Le naprej, le poln poguma!
V majhnih teh mejah boj bíla
vélika bo misel uma!
Lepo z grdim, smeh s solzámi —
kot spomlad se z zimo menja,
vkup gresta naj luč in tenja —
radost, srd bo imel Bog z vami!

Duhovi — zavetniki zvezd, odidejo.

Nadangel Gabriel: Ti izmeril si praznino,
snov jo Tvoja napolnila
in daljavo, veličino
na besedo Ti rodila —
slava Bog Ti — Misel!

Nadangel Mihael: Ti ustvarjaš nam soglasje:
večna stalnost — večna ména,
čas ustvarjaš in brezčasje,
poedinca in pleména —
slava Bog Ti — Sila!

Nadangel Rafael: Ti zavest si dal telesom
in razlivaš v nas sladkosti,
svet odel si z vsem čudésom,
z deležom obdal modrosti —
slava Bog — Dobrota!

Gospod: Zakaj ti, Lucifer, molčiš edino?
Za slavo mojo nimaš besedila?
Kar sem ustvaril, ni po tvojem srcu?

Lucifer: Kaj mi v stvaritvi tej le bodi všečno?
Da si tvarinam nekim svojstva menjal,
jim dal lastnosti nove in obliko,
da zdaj kot krogle v večnem krogoteku
privlačijo, odbijajo, pode sé
in da se v črvih zdaj zavest prebuja?
Ko človek bo spoznal ustroj svetovja,
bo v kuhinji kemije Te posnemal.
Res, v kuhinjo človeka si postavil
in Ti oprashaš mu, da tam šušmari,
tam brska in se smatra za Boga?
In končno: čému služi naj vse stvarstvo?
Sam zložil si to pesem v lastno slavo,
a v slabo lajno si napev položil
in čudim se, da Ti še gre v ušesa,
ko neprestano eno Ti navija?
Je vredna starca modrega ta igra,
ki komaj dobra je za nebogljenčka?

Gospod: Le hvala meni gre in ne obsodba!

Lucifer: I jaz to govorim, kar sem po bistvu.
(Pokaže na krogle.)
Dovolj ta bedni zbor Ti slavo poje,
dolžnosti svoje se zaveda vsaj,
ustvarjen je za senco luči Tvoje —
a jaz živim — od vekomaj!

Gospod: Nesramnež! Ha! Kaj ni te snov rodila?
Kje sta bilà ti preje krog in sila?

Lucifer: Lahko Te isto tudi jaz pobaram.

Gospod: Od vekomaj se v meni je snovalo,
živelo vse, kar je sedaj nastalo.

Lucifer: In čutil nisi v mislih teh vrzeli,
ki vsakemu nastanku je ovira,
a ki Te gnala je, da si ustvarjal?
Ovira ta je Lucifer bilà —
pramisel je zanikanja vsegà!
Si me premagal, ker usoda moja

me sili padati, da zopet vstanem
in z novo silo stopam na bojišče?
Ti snov rodil si, jaz dobil torišče,
ob rojstvu vsakem tudi smrt stoji,
radosti vsaki že bridkost sledi,
svetlobi senca, dvomu pa nov up,
in Tebi — jaz, oba sva vedno vkup...
Kdor Te tako spozna, naj Te časti?

Gospod: Ha, duh odpali! Proč! Izpred oči!
Uničim te lahko, a te ne bom.
Razrešim le duhovnih te vezi —
zdaj bôri se v smetéh, tuj in preziran,
v samoti hladni bodi sam s seboj
z grizočo muko, vedno s trpko brigo,
da nosil večno prašno boš verigo
in da zaman z Gospodom je tvoj boj!

Lucifer: Ne boš odrinil me tako lahkó
nalik orodju, ki odveč, za nič je!
Vkup tvorila svetovom sva obličje —
zato od Tebe terjam zdaj svoj del!

Gospod: Naj se zgodi, kot si želél!
Ozri se na zemljó tja čez:
glej, sredi édenskih dreves
zdaj dvoje vitkih bom preklel —
tam duh naj tvoj zagospoduje!

Lucifer: Skopó deliš mi v svoji veličini —
a ped zemljé povsem mi zadostuje:
kjer se zanikanje zakorenini,
tam se Tvoj svet sesuje!

Angelski zbor: Izpred obličja božjega, prekleti!
Gospodu, čast, ker zakon dal je sveti!

(Konec.)